

נדריים מג

מ. שווערד

1. רמב"ם יד החזקה - הלכות נדריים פרק ו

(טז) ואסור לראובן להשאיל לשמעון גזירה שמא ישאל ממנו והרי הוא אסור בהנאתו וכן אסור להלוותו גזירה שמא ילוה ממנו ולא ימכור לו גזירה שמא יקח ממנו:

2. ספר אור שמח - הלכות נדריים - פרק ו - הלכה טז

בגמרא בשלמא לא ילונו דקא מהני ליה אלא לא ילוה הימנו מאי קא מהני ליה ובשלמא לא ילוה הימנו ולא יקח הימנו דקא מתהני מניה אלא לא ישאל הימנו מאי קא מתהני מיניה, עיין מה שפירשו רבוותא קדמאי. ולדידי נראה דזה פשוט דהלואה מ"ע מן התורה אם כסף תלוה חובה אבל שאלה לא מצאנו, שיהא מצוה ודיקא נמי דהר"ן בתשובה כתב דהמשאיל ספר המשאיל מצוה קא עביד, ואם כן מתהני מפרוטה דר"י תו לא הוי כל הנאה שלו. יעוין ש"ך סימן ע"ב ס"ק כ"ט, ואם כן דכל שאלה הוי מ"ע ודאי איך יתחייב שואל באונסין, ואם כן נראה דלמאן דאסר לעיל (דף ל"ג) להחזיר מודר למדיר אבידתו משום דקא מתהני מיניה פרוטה דרב יוסף אם כן הוא הדין גבי הלואה שמלוה למדיר בעת הלואה דמצוה קא עביד פטור מלמיתב פרוטה לעניא ולכן אסור ללוות הימנו, וזהו שאמר דלמאן דשרי לעיל (דף ל"ג) להחזיר אבידתו אף בשנכסי בעל אבידה אסורין על מחזיר, אם כן קשה הכא אמאי לא ילוה הימנו מדיר ממודר, ולמאן דאסר תמן להחזיר אבידתו למדיר אם כן כאן ניהא הך דלא ילוה הימנו אלא לא ישאל הימנו מאי קא מתהני ליה דבעידן שאלה לא מיפטר מפרוטה דעניא, ונכון:

3. שפתי כהן על יורה דעה - סימן רכ"א

(ב) וכן מותר לומר כל הזן. כתב הפרישה נראה דבזה צריך ליתן לו כל דמי מה שנתן לו דלא שייך לשון שליחות בלשון רבים וע"ל סימן רל"ה:

4. ספר טורי זהב על יו"ד - סימן רכ"א

(לו) אם ירצה המדיר לפורעו. כן כתב הרא"ש והר"ן מטעמא דאם הוא חייב לשלם מן הדין הוה שלוחו ומהנה ליה ואסיר ודבר ברור דגם בדין דאומר כל הזן אינו מפסיד דאין הדין דחייב לשלם ...

5. רמב"ם יד החזקה - הלכות נדריים פרק ז

(יב) מי שהיתה הנייתו אסורה על חבירו ואין לחבירו מה יאכל הולך אצל החנוני ואומר איש פלוני אסור בהנייתי ואיני יודע מה אעשה אם הלך החנוני ונתן לו ובא ונטל מזה הרי זה מותר:
(יג) היה ביתו לבנות גדרו לגדור שדהו לקצור והלך אצל פועלים ואמר איש פלוני אסור בהנייתי ואיני יודע מה אעשה והלכו הן ועשו עמו ובאו לזה ונתן להן שכרן הרי זה מותר שנמצא זה שפרע לו חובו וכבר בארנו שזה מותר לפרוע לו חובו:
(יד) היו מהלכין בדרך ואין לו מה יאכל נתן לאחר משום מתנה והלה מותר בה ואם אין עמהם אחר מניח על הסלע ואומר הרי הן מופקרין לכל מי שיחפוץ והלה נוטל ואוכל:
(טו) נתן לאחד מתנה ואמר לו הרי סעודה זו נתונה לך מתנה ויבא פלוני שהוא אסור בהנייתי ויאכל עמנו הרי זה אסור ולא עוד אלא אפילו אם נתן לו סתם וחזר ואמר לו רצונך שיבא פלוני ויאכל עמנו אם הוכיח סופו על תחלתו שלא נתן לו אלא על מנת שיבוא פלוני ויאכל אסור כגון שהיתה סעודה גדולה והוא רוצה שיבוא אביו או רבו וכיוצא בהן לאכול מסעודתו שהרי סעודתו מוכחת עליו שלא גמר להקנות לו וכן כל כיוצא בזה:
(טז) כל מתנה שאם הקדישה לא תהיה מקודשת אינה מתנה וכל הנותן לזה מתנה על מנת להקנותה לאחר הרי זה האחר קנה בעת שיקנה לו הראשון ואם לא הקנה לו הראשון לאותו אחר לא קנה לא הראשון ולא השני:

6. רמב"ם יד החזקה - הלכות נדריים פרק ב

(יד) ההפקר אף על פי שאינו נדר הרי הוא כמו נדר שאסור לו לחזור בו ומה הוא ההפקר הוא שיאמר אדם נכסים אלו הפקר לכל בין במטלטלין בין בקרקעות וכיצד דין ההפקר כל הקודם וזכה בו קנהו לעצמו ונעשה שלו ואפילו זה שהפקיר דינו בו כדין כל אדם אם קדם וזכה בו קנהו:

7. ספר קצות החושן סימן רעג ס"ק א

כתב הרמב"ם בהפקר הרי כנדר ואסור לחזור בו, פ' שיחזור ויאמר אני חוזר מדיבורי כיון שלא עשיתי קנין, אלא הרי הוא כנדר דכתיב ביה לא יחל דברו, ואעפ"י שהוא עצמו יכול לזכות בו זהו מדין הפקר אבל לא מתורת חזרה עכ"ל. והנה מסופקני לפי מה שמבאר דהא דאסור לחזור אינו אלא משום דהוי כמו נדר שאסור לחזור, א"כ נראה דהפקר אינו עושה קנין דאי עושה קנין מאי ענין נדר לכאן הא תיפוק ליה דכבר יצאה מרשותו, אלא ע"כ נראה דהפקר אינו קנין אלא הא דאינו יכול לחזור בו היינו מתורת איסור בל יחל. וא"כ הפקיר ומת אפשר דהוא של היורשין כיון דאינו אלא משום נדר, והנודר ומת אין היורשין מחויבין לקיים נדרו וכמבואר בסי' נב ברמ"א. ... והנה ראיתי בב"י (א"ח סי' תלד) במ"ש הר"ן דשלוחו אינו יכול לבטל, דכיון דביטול מתורת הפקר שליח לא מצי לבטל שהרי אם אמר אדם לחבירו הפקר אתה נכסי אין בכך כלום. וכתב עלה הב"י בטעמא דהפקר ליתיה ע"י שליח דהיינו משום דהפקר מתורת נדר כדמוכח פ"ק דנדרים (ז, א) וכדכתב הרמב"ם בהל' נדרים, וכיון דדין נדר יש לו ומש"ה לא מהני שליחות שהאומר לחבירו קבל עליך נדר זה בשליחותי שאהא אסור בו אינו כלום עכ"ל.

8. ספר מחנה אפרים - הלכות זכיה מהפקר - סימן ח

אם אחר שהפקיר יכול לחזור בו:

תשובה לכאורה נראה דכל ששהה יותר מכדי דבור אינו יכול לחזור בו וכן נראה מדברי הר"ן ז"ל בס"פ אין בין המודר דהפקר משעה שהפקירו יצא מרשותו ואינו יכול לחזור בו' והברייתא דקתני עד ג' ימים יכול לחזור בו היינו דוקא לענין מעשר' ובהפקיר שדהו דמפני תקנת הרמאין אמרו חכמים דלא להוי הפקרו הפקר. ... וכן נראה קצת מדברי הרמב"ם בפ"ב מה' נדרים שכתב האי דינא גבי מפקיר את שדהו יע"ש. (א"ה אבל הרא"ש ז"ל בסוגיין דנדרים כתב דבכל הפקר דעלמא תקנו שיוכל לחזור בו תוך ג' כל זמן שלא זכה בו אחר, ...

ומ"מ תוך כדי דבור נראה פשוט דיכול לחזור בו, אמנם מהר"ר בצלאל אשכנזי ז"ל בתשובותיו סי' ט"ו כתב דהמפקיר אסור לחזור בו ואפילו תוך כדי דבור יע"ש, ולע"ד לא ידעתי מנ"ל הא והלא אפילו בנדרים עצמן חזרה תוך כדי דבור מהני, ועיין בדברי הרמב"ם בפ' בתרא דנדרים, ושם חשיב ליה כדבר מצוה והלכך לכתחלה אסור להתחרט ממצוה שנדר. ולפי זה הנודר לעשות צדקה אסור לחזור אפילו תוך כדי דבור ועדיין צריכה תלמוד, ומ"מ נראה ודאי דאם חזר בו מהני בתוך כדי דבור...